

Edward Walewander

"Współczesny kryzys ideowo-aksjologiczny", Stanisław Kowalczyk, Lublin 2011 : [recenzja]

Studia Sandomierskie : teologia, filozofia, historia 20/2, 244-245

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Ks. Stanisław Kowalczyk, *Współczesny kryzys ideowo-aksjologiczny*, Wydawnictwo KUL, Lublin 2011, ss. 204, contents, posłowie Arkadiusz Jabłoński.

W swoim dorobku – oprócz wielu artykułów i różnego rodzaju innych publikacji, ks. prof. Stanisław Kowalczyk ma 45 książek z bardzo szerokiego zakresu tematycznego, obejmują bowiem niemal wszystkie aspekty refleksji filozoficznej, uwzględniają także zagadnienia teologiczne, religiologiczne i społeczne. Również recenzowana tu praca będąca efektem wieloletnich badań dotyczących ważnych zagadnień światopoglądowych i cywilizacyjnych współczesnej nam epoki potwierdza niezwykłość jego twórczości naukowej.

W recenzowanej tu pracy znajdujemy trzy obszernie rozdziały, omawiające kolejno: *Kryzys idei człowieka jako osoby*, *Kryzys idei Boga i religii* oraz *Kryzys kultury w ogóle*. Poszczególne rozdziały składają się z kilkunastu punktów. Każdy z nich, ze względu na znaczenie i aktualność, wymagałby odrębnego omówienia, co przekroczyłoby znacznie wymogi stawiane recenzji. Niektóre podpunkty, np. *Deformacja kultury fizycznej i sportu* (s. 175-178), zostały szeroko rozwinięte przez autora wcześniej w książce pt. *Filozofia kultury. Próba personalistycznego ujęcia problematyki* (Lublin 2006).

W omawianym dziele czytelnik znajdzie odniesienie do takich zagadnień, jak transformacja ustrojowa w Polsce (s. 57-61), integracja europejska (s. 61-65), globalizacja (s. 65-69), teologia wyzwolenia (s. 90-95). Autor daje się tu poznać jako wytrawny analityk, który na koniec dokonuje ważnej syntezy filozoficznej. Wykorzystuje dane empiryczne i korzysta z niezbędnej refleksji teologicznej. Ponieważ zna z autopsji specyfikę Europy Zachodniej (odbył kilka podróży naukowych, brał udział w sympozjach, pracował w duszpasterstwie na terenie kilku krajów) i swoje badania konfrontuje z bogatą literaturą zachodnią, można powiedzieć, że analizowane tu studium ma charakter porównawczy.

Współczesny kryzys ideowo-aksjologiczny to praca bardzo pomocna także dla pedagogów. Wychowanie, które niewątpliwie jest ingerencją zawsze dokonuje się „gdzieś” i ma swoje „miejsce”, a ponieważ stanowi wejście w dialektyczny związek wychowanka z konkretnym światem rzeczywistości, jest metafizyką pewną ontologią rozgrywającą się w warunkach wzajemności i transcendencji.

Ksiądz Stanisław Kowalczyk pisze ważne rzeczy o miejscu człowieka w świecie kryzysu. To miejsce, rozumiane jako *locus educandi*, jest filozoficzne i pedagogiczne zarazem, co stanowi też jego naturę. Nic dziwnego, że refleksja filozo-

ficzna o miejscu człowieka w świecie kryzysu sytuuje się niejako równolegle z filozoficzną myślą o nim. Zagadnienia te autor omawia prawie we wszystkich punktach rozdziału I, zwłaszcza w tym punkcie, który nosi znamieny tytuł *Człowiek „wyzwolony” antypedagogiki* (zob. s. 37-41).

Książka na temat szeroko rozumianego współczesnego kryzysu ukazuje, jak żyjąc i jednocześnie ucząc się, poznajemy naszą kreacyjną rolę w świecie, który przychodzi nam zmieniać, a wraz z każdą lekcją życia podążać ku wiecznej metamorfozie. Miejsce człowieka w rzeczywistości ziemskiej domaga się od niego nieustannej zmiany. Każda aktywność życiowa człowieka współtworzy go tak, jak on zmienia rzeczywistość w rezultacie swoich nieustannych ingerencji i mniej lub bardziej spektakularnych przeobrażeń. Śmiało można zatem powiedzieć, że rzeczywistość odnosi się do nas z wzajemnością: my zmieniamy rzeczywistość, a rzeczywistość zmienia nas. O miejsce człowieka w świecie toczy się walka. Jest ono zawłaszczane, okupowane. Można je też znaczyć. Można nim wygrać lub przegrać. Ma więc sens pedagogiczny. Rozumowania na ten temat są przeprowadzone między innymi w punktach zatytułowanych *Sekularyzacja postaw religijnych* (s. 108-111), czy *Wulgaryzacja idei miłości* (s. 160-164).

Książka ks. Stanisława Kowalczyka – jak wykazano na przykładach – ma wiele zalet. Przede wszystkim trafnie i przekonująco definiuje nowe zjawiska i procesy dokonujące się we współczesnym świecie. Niektóre z nich niosą poważne zagrożenia dla człowieka i dla świata, w którym człowiek żyje. Autor ostrzega przed dalszą sekularyzacją oraz przed rozpowszechnianiem relatywizmu aksjologicznego i kulturowego.

Główną zaletą dzieła ks. Kowalczyka – co należy podkreślić w zakończeniu – jest przenikanie się w zgromadzonych w nim głębokich refleksjach różnych przemyśleń i odniesień usytuowanych w kontekście społeczno-politycznym. Dzięki temu czytelnik zostaje wprowadzony w gąszcz problemów współczesnego świata i w jeszcze większą złożoność pojawiających się w nim wyzwań edukacyjnych, jakie stają się współcześnie przed człowiekiem.

Ks. Edward Walewander
KUL JPII Lublin